

Fiskasølan hevur svikið sína ábyrgd

Hon hevur ikki skapt marknaðargrundarlag fyri nýggjum og øðrum foredlingsvørum — sum størsti útflytari av okkara fiskavør-um hevur Fiskasølan stóra ábyrgd

«I samrøðu við Sosialin frá 28. apríl tekur Birgir Danielsen soleiðis til orðanna: «Ein hafloygd ætlan, men har er nøgv rætt.»

Eg kann geva honum rætt i, at ætlanin er hafloygd, men sambært míni fatan er hon eisini realistisk, um ein dugir at skipa fyri, og um ein ikki er bundin av gomlum vanum og hugsunnarhatti.

Tá Birgir Danielsen siðani sigur, «at tað fer ikki at taka 5 ár, men heldur 50 ár at fáa 40 idnaðarvirki upp á fótur», so kann eg sjálvandi ikki geva honum rætt.

Eg skal viðganga, at 5 ár er ein heldur trong tíðarættan, men meira enn 1-3 ár útyvir hesa tíðarættan ganga tað ikki, fyrr enn allur idnaðar-

depulin á Sundi stendur og buldrar við fullari meg.

Hvussu hetta kann lata seg gera, vil eg ikki «avduka» her, bert minna á, at um tú hevur áráði og trúgv og harafturat hegni og skil, so kann tað mest ótrúliga gjøgnumføra. — Men sigur tú sum Birgir, at tað ikki kann lata seg gera, ja, so letur tað seg ikki gera.

Birgir Danielsen sigur seinri í samrøðuni, at fyri 20 árum siðani helt hann rættast var bert at byggja nokur fá flakavirki. Í dag sigur hann seg vera samdan um tann ferdá politikk við at spjæða flakavirki kring alt landið fyri at skapa bygdamening.

Her eri eg púra osamdur

við Birgir Danielsen. Vit skuldu bert bygt nokur fá — 3 til 4 — flakavirki, sum fingur røttu stódd fyri at kunna vera rikin figgarliga forsvart.

Siðani skuldu vit bygt onnur foredlingsvirki av ymiskum slag kring landið, men foredlingsvirki á sunnum figgarligum grundarlagi uttan brúk fyri beinleiðis studningi.

Her hevur Fiskasølan eftir mínum tykki svikið, tí hon ikki hevur skapt marknaðargrundarlag fyri nýggjum og øðrum foredlingsvørum.

Og hvi hevur Fiskasølan ábyrgd? — Av tí einfaldu orsök, at Fiskasølan í mong ár so gott sum hevur verið einsamall um at selja okkara

Hans Mortensen: — Hetta er mitt hugskot. Eingin serfrøðingur uttanfrá hevur hjálpt mær

fiskavørur. — Tí má hon eisini taka sín stóra part av ábyrgdini — saman við politikarum.

Úrslitið av tí skeivt ferdá politikk kenna vit: Vit hava uml. 20 flakavirki. Bert 3 ella 4 av hesum klára seg figgarliga.

Vit geva studning tilso gott sum hvønn einasta fiskaða stert, og vit geva studning til virkini.

Tá høvudsinnva okkara koyrir so eyðmjúkandi, hvussu verður so ikki skilið um nokur ár, um vit ikki beinan vegin leggja á annan bógv og fáa ein idnað, sum hvílir á tryggun figgarligum stóði.»

Depilin fer væl við umhvørvi og náttúruni

Hans Mortensen svarar Finni Johansen, býráðslimi í Havn. Hann sigur:

«I 14. September frá 18. apríl óttast Finnur Johansen fyri, at «projektið fer at broyta umhvørvið og náttúruna á Sundi so miklið nógv, at plássíð verður ikki til at kenna aftur.»

Tað er greitt, at eitt so stórt projekt vil broyta umhvørvið, og tað er skiljandi, at fólk bera ótta fyri hesum. Men eg haldi, eg tori at siga, at ongan tíð í Føroya søgu er nakað

idnaðarprojekt gjørt, sum i so stóran mun fer væl við umhvørvinum og náttúruni. Persónliga haldi eg, at arkitektarnir við sera hepnari hond hava megnað at brúka og styrkja um vakurlíkan har er.

Og tað undrar meg, at eingin hevur følt trongd til at geva rósir fyri hetta.»

So nógv virki at

Kjarnin hevur ráð at taka risiko

— har munurin millum succes og fiasko kann vera sera lítill

«I Sosialinum frá 5. mai er samrøða við Martin Djurhuus, skrivara í Menningargrunninum.

Eg má ærliga viðganga, at eg ikki heilt skilji, hvat Martin Djurhuus meinir. Han sigur m.a.: «Hans Mortensen hevur fostrað ein góðan tanka» og «vit eiga ikki at visa projekti-

num frá okkum» fyri seinri at siga, at depilin ikki kann liggja á Sundi — og tað alæðri kann verða talan um so nógv virki o. s. fr.

Martin Djurhuus sigur: «A Sundi meti eg ikki, at

teir fyrst og fremst hugsa um at skaffa arbeiðsplass, um hesi javnviga. Eg beri ótta fyri, at Sundskjarnan fer at siga, at eitt projekt skal hava eitt so og so stórt yvirskot, um tað skal hava innivist í idnaðardepilin har. Tá kall eg tað eitt 40% yvirskots-sjónarmið.»

Eg skal geva Martin rætt i, at eitt sera tydnandi grundarlag hjá kjarnanum fyri stóðutak- an av nýggjum virkjum verður, um tey kunnu bera seg figgarliga. — Eg fái ikki, at Martin Djurhuus kann hava nakað imóti hesum.

Men tá tað vera so nógv virki á Sundi, so hevur kjarnin «ráð» til, í ávisum forum, at taka eina risiko, har munurin millum succes og fiasko kann vera sera lítill.

Ein sera tyðandi tittur um eitt virki verður gott ella ikki, er tann dagliga leiðslan. Tí eri eg blisin at lesa, at leiðslan fyri Menningargrunnin ikki

kann vissa sær, at tann dagliga leiðslan á virkjum, sum teir stuðla, verður mannað við dugnaligum persónum, og um hetta — sum Martin Djurhuus sigur — er tí tað ikki stendur í viðtøkum grunnsins, so mugu tit fáa hetta broytt sum skjótast.

Hin vegin særð kunnu tit óbeinleiðis styra dagligu leiðsluni við at nokta længeving. So hendan manglandi reglan í virki o. s. fr.

Martin Djurhuus spyr «um idnaðardepilin á Sundi skal grundast á, at tann stuðul, sum er í dag verður latin fiskivinnuni framvirv skal latast, tá virkini á Sundi fara at virka.»

Hertil kann eg svara, at tað er avgjørt ikki meiningin, at hvørki virki ella bátar, sum koma at avreiða á Sundi, skulu grundast á studning.

Ætlanin er at háførdla fiskin og gjøgnum kjarnan við serkønari produktmenning og nýskapandi sølulíði at tryggja ein so høgan sölupris fyri «Clean quality from Faroes», at bert bátar og skip við 1. floks dygdarfiski kunnu landa á Sundi, men sum so afturfyri fáa «topp-pris».

Vit mugu kappast við hugskotum og dygd og ikki mongd

Men skal hetta eydnast, er neyðugt við teimum stovnum, sum verða í kjarnanum á Sundi, sigur Hans Mortensen m.a. í aftursvari sínum til Liggjas í Bø, idnaðarmann.

«I 14. september frá 28. apríl er samrøða við Liggjas í Bø. Sum heild haldi eg, at tað er skilagott, Liggjas í Bø fer fram.

Men tá hann sigur, at projektið fer at avtofta bygdinar og tá hann sigur, at virkini áttu at verði spjædd um landið í staðin fyri at liggja á Sundi, eri eg ikki samdur og skal royna at greiða frá hvi.

Skulu vit framyvir livbjarga okkum á hesum klettum, so má vinnuliv okkar leggjast um.

Hetta er ikki minst galdandi fyri fiskivinnuna. Sum er hava vit fiskifert uppá tils. 30.000 BRT á heimaleiðini. Samstundis siga teir serkønu, at vit kunnu fiska somu mongd við bert helvtini ella um 15.000 BRT.

Um hetta verður gjørt, vil fiskiskapurin á heimaleiðini

gerast meira effektivur. Men hvat so við teimum fiskimonnum, sum plass ikki verður fyri longur. Jú, teir mugu brúkast á landi innan tann nýggja foredlingsidnað, sum skal og má taka seg upp. Málíð má vera, at ikki ein tann einasti stertur má fara av landinum óforedlaður.

Nevnast kann í hesum sambandinum, at sambært metingum hjá ST so manglar heiminum um ár 2.000, 20 mill. tons — ella um 30% av tørvinum — av fiski ærliga, og hetta hóast aling verður nógv útyvurt. Hesin møguleiki gevur okkum sostatt enn betri møguleikar fyri háførding.

Havbúnaður vil framyvir geva nógv arbeiðsplass og vil geva grundarlag fyri mongum virkjum. Töl, amboð, útgærd, bátar og skip til fiskivinnuna og havbúna vil eisini geva ótømandi møguleikar fyri nýggjum idnað.

Herfturat hava vit vissuliga hópin av góðum møguleikum innan fleiri onnur umráði at skapa framleiðslur, sum eru nakað serligt og sum eingin annar ger, hvat Liggjas í Bø so rætt sigur, er tann leiðin vit mugu ganga. — Vit mugu kappast við hugskotum og dygd, og ikki sum í dag við mongd.

Men skal hetta eydnast, er neyðugt við teimum stovnum, sum verða í kjarnanum á Sundi. Utan

hesar er ómøguligt at skapa ein góðan og nýskapandi idnað í Føroyum.

At idnaðardepilin liggur best, ja bert kann liggja á Sundi, visir henda uppstilling, sum visir, hvussu nógv fólk bugva við ferðslutíðum frá 10 til 30 minuttum frá húsom til Sundi:

10 minuttir	13.000 fólk
15 —	15.600 fólk
20 —	18.000 fólk
25 —	19.925 fólk
30 —	22.650 fólk

Hædd er tikin fyri, at berg-holið millum Kollafjørð og Kaldbakshotn er gjørt, eins og ferjusamband er millum Skálafjørðin og Sund.

I hesum sambandinum kann ein eisini spyrja, um tað stóra og nútímans vegasambandið, vit hava skapt kring landið, bert skal brúkast til at flyta vørur eftir. Er ikki eisini meiningin at flyta fólk eftir hesum vegum og hetta eisini fólk til og frá arbeiði?

Nei, min góði liggjas. — Bygdinar verða ikki avtoftaðar.

Tvørturimóti so kann kjarnin ikki bert liva av virkjum á Sundi, men má «føðast» av nógv fleiri virkjum. Tað verður tí avgerandi fyri kjarnan at hjálpa virkjum í gongd kring alt landið.

Ein avtofting vildi verið ein ólúka, sum ikki má henda. Og við idnaðardepilin á Sundi hendir hon ikki. — Nei,

bygdamenningin vil harafturimóti fáa nýtt liv við góðum og viðkomandi virkjum, og ikki sum vit alt ov ofta siggja í dag við virkjum, sum bert verða grundað á tolllógina.

Flest øll — eisini Liggjas í Bø — eru samd um, at tørvur er á kjarnanum. Men ikki, at tæy 40-50 virkini skulu liggja rúndan um.

Men kjarnin skal figgjast. Og tað er her brúk verður fyri virkjumum, soleiðis at tæy beinleiðis gjalda eitt árligt gjald, sum tryggjar 50-74% av rakstrinum av kjarnanum. Restin má kjarnin sjálvur vinna sær gjøgnum utført arbeiði.

Men — og tað skal strikist undir — virkini á Sundi fáa ikki harvið størri útreiðslur enn onnur virkir. Av tí at virkini verða so mong, verða rakstrarútreiðslurnar pr. eind væl minni. Tað sama er galdandi fyri byggikostnaðin av virkjumum.

Greitt er tó, at tað hevði verið óðamannaverk at sett øll hesi virkini á stovn einans fyri at skapa grundarlag fyri kjarnanum.

Tørvur er á nýggjum virkjum til nýskipan av føroyska idnaðinum til útflutnings.

Og harafturat hevur Havnin serliga brúk fyri virkjum. Størsta øki í landinum hevur bert 230 arbeiðsplass innan útflutnings-idnað.

Hvørjum líkast tað? Og um so skuldi verið, hevði tað verið betur fyri Havnina at frásagt sær ymiska almenna umsiting út til bygdinar og fingið framleiðandi arbeiðsplass í staðin — framleiðandi arbeiðsplass til útflutnings sjálvandi.